

DAJALNIK – 3. SKLON

V tem poglavju bomo spoznali tretji sklon v slovenščini – **dajalnik**. Po samostalniku v dajalniku se vprašamo »**komu ali čemu**«. Dajalnik uporabljamo predvsem takrat, ko imamo prejemnika – nekdo je torej nekaj dobil, prejel ipd. Poglejmo si nekaj primerov.

*Jure je **svoji mami** podaril šopek rož.*

*Mojca se je nasmejala **poštarju**.*

***Bratu** vsak dan ponudim pomoč pri domači nalogi.*

V vseh primerih smo imeli **vršilca dejanja** v **imenovalniku** (Jure, Mojca, jaz), **prejemnik** oz. oseba, ki je bila nečesa deležna, pa je uporabljena v **dajalniku**. Tako je mama dobila šopek rož, poštar je »prejel« nasmeh, brat pa pomoč. V prvem in tretjem primeru imamo poleg imenovalnika in dajalnika še samostalnik v tožilniku (šopek rož in domača naloga). Pri tej skupini glagolov se torej pojavita **dva predmeta** – vprašamo se: **kdo** je **komu** podaril/ponudil **kaj**. Poglejmo še nekaj primerov.

*Mama je rekla **hčerki**, da je danes zelo pridna.*

*Oče je ponudil **trgovki**, da ji pomaga pri zlaganju.*

Kot vidimo, lahko naš samostalnik v tožilniku nadomestimo s celim stavkom – v tem primeru govorimo o odvisniku. Vseeno pa vprašanje ostaja enako: **kdo** je **komu** rekel/ponudil **kaj**.

Zapomni si: z dajalnikom izražamo predvsem prejemnika.

Vsi samostalniki v zgornjih primerih so uporabljeni v **ednini**. Kot vemo, pa imamo v slovenščini **tri števila** – ednino, dvojino in množino. Poglejmo si tabelo za moški, ženski in srednji spol v vseh treh številih.

SPOL	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
moški	sosedu	sosedoma	sosedom
ženski	učiteljci	učiteljicama	učiteljicam
srednji	mestu	mestoma	mestom

Pri **moškem spolu** in **srednjem spolu** dobi samostalnik v **ednini** končnico **-u**, v **dvojini** končnico **-oma**, v množini pa **-om**. Pri **ženskem spolu** imamo v **ednini** končnico **-i**, v **dvojini** **-ama**, v množini pa **-am**. Pri **dvojini** moramo biti posebej pozorni. Če se spomniš tabele z rodilnikom, veš, da imajo vsi samostalniki v dvojini in množini enako obliko (npr. miz, sosedov, mest). V dajalniku pa se **dvojina** od **množine** razlikuje v **končni črki -a**. Poglejmo si še nekaj primerov.

Mama je **otrokom** podarila darila.

Peter je **prijateljema** povedal, da ima novo kolo.

Drevesom na vrtu moramo pustiti dovolj prostora, da razvijejo korenine.

Zelo pogosto pred samostalnikom uporabimo tudi **pridevnik**. Poglejmo si razpredelnico samostalnikov s pridevniki za dajalnik.

SPOL	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
moški	novemu	novima	novim
	sosedu	sosedoma	sosedom
ženski	prijazni	prijaznima	prijaznim
	učiteljci	učiteljicama	učiteljicam
srednji	velikemu	velikima	velikim
	mestu	mestoma	mestom

Pri **moškem** in **srednjem spolu** dobi **pridevnik** v **ednini** končnico **-emu**, v **dvojini** končnico **-ima** in v množini končnico **-im**. Pri **ženskem spolu** pa ima pridevnik v **ednini** enako končnico kot samostalnik, torej končnico **-i**, v **dvojini** končnico **-ima**, v množini pa končnico **-im**.

Tako kot pri rodilniku obstaja tudi **skupina predlogov**, ki zahtevajo samostalnik v tretjem sklonu. To so predlogi **k/h**, **proti** in **kljub**. Poglejmo si nekaj primerov.

*Mitja gre jutri **k** zdravniku.*

*Družina se je zgodaj zjutraj odpeljala **proti** domu.*

***Kljub** nevihti smo odšli na sprehod v gozd.*

Zapomni si: za predlogi **k/h, **proti** in **kljub** imamo samostalnik v dajalniku.**

Podobno kot pri predlogih imamo tudi **posebno skupino glagolov**, ki zahtevajo **samostalnik v dajalniku**. To so na primer glagoli **bližati se**, **čestitati**, **čuditi se**, **gabiti se**, **gnusiti se**, **groziti**, **izmikati se**, **izogniti se**, **mahati**, **maščevati se**, **nagajati**, **odgovoriti**, **pomagati**, **slediti**, **zaupati** ipd. Kot vidiš, gre v večini primerov za glagole, ki izražajo, da **nekdo nekaj prejme** (čestitko, grožnjo, odgovor, pomoč ipd.). Poglejmo si nekaj primerov.

*Poletje se bliža **koncu**.*

*Mojca se čudi **navihani opici**.*

*Marko, zakaj nenehno nagajaš **mlajšemu bratu**?*

*Zelo dobro je slediti **svojim sanjam**.*

*Zaupaj **starim staršem**, doživeli so že marsikaj.*

VAJE

Besede postavi v dajalnik.

Ropar je z nožem grozil _____ (prestrašene prodajalke).

Če se želiš izogniti _____ (zastoj), pojdi v šolo raje s kolesom.

Ko smo se peljali proti _____ (morje), sem gledala skozi okno.

Jure želi pomagati _____ (dva prijatelja).

_____ (bratje in sestre) je razdelil marelice.

Ko smo se približali _____ (glavno mesto), se je promet zgostil.

Pridruži se _____ (bralni krožek), super je!

Modro krilo _____ (moja sestra) zelo pristoji.

_____ (prijazne sošolke) je pomagal pri domači nalogi.